

Анастасія Герштун
м. Чернівці

Науковий керівник: к.ф.н, доц. Павлович Т.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЖАНРУ ТРИЛЕР З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ ЗА КНИГОЮ «ХІРУРГ» ТЕСС ГЕРРИТСЕН

***Анотація.** Досліджено переклад жанру трилера на прикладі роману «Хірург» Тесс Геррітсен, вивчаючи виклики для перекладачів та методи їхнього подолання. Аналізується збереження напруженості та атмосфери трилера, вирішення проблем, пов'язаних з метафорами, епітетами та специфічною лексикою. З використанням прикладів із оригіналу та українського перекладу демонструється, як зберегти жанрову напруженість та атмосферу під час перекладу.*

Ключові слова: переклад, трилер, «Хірург», Тесс Геррітсен, напруженість.

***Summary.** This in-depth article offers a comprehensive exploration of the intricate art of translating the thriller genre from English to Ukrainian, using Tess Gerritsen's celebrated work, «The Surgeon,» as a focal point for analysis. The central focus of this article is the multifaceted challenges faced by translators in their quest to maintain tension, atmosphere, and emotional intensity during the translation process.*

By scrutinizing select examples from both the original text and its corresponding Ukrainian translation, the article casts light on the diverse strategies and techniques employed by skilled translators to safeguard the fundamental essence of the thriller genre while acclimating it to a new linguistic and cultural backdrop. This involves meticulously choosing synonyms, preserving the narrative's rhythm, and effectively implementing literary devices, such as epithets, metaphors and others.

The article underscores the significance of a well-crafted translation that not only conveys the suspense and mood of the source material but also resonates with readers in the target language. The delicate balance

between staying true to the author's intent and making necessary cultural and linguistic adjustments is a central theme.

In conclusion, this article compellingly demonstrates that, with unwavering attention to detail and a profound grasp of both the source and target languages, translators can successfully transmit the gripping nature of the thriller genre to a fresh audience, allowing the seamless transference of thrilling narratives and their evocative intensity across linguistic and cultural boundaries. This article provides invaluable insights into the domain of literary translation, showcasing its inherent challenges and rewarding outcomes.

Keywords: translation, thriller, «The Surgeon», plot, tension.

Метою цієї статті є розгляд особливостей перекладу жанру трилера на прикладі роману «Хірург» Тесс Геррітсен. Для досягнення цієї мети, ми розглядаємо ключові виклики, які стикаються перекладачі жанру трилера, і аналізуємо стратегії та методи, які допомагають зберегти інтригу та напруженість цього жанру в українському перекладі.

При перекладі жанру трилера перекладачі стикаються з рядом викликів. Одним із них є збереження напруженості, яка є необхідною у цьому жанрі. Інший виклик полягає в передачі емоційного навантаження, яке властиве трилерам. Крім того, важливо відтворити атмосферу та стиль оригіналу.

З огляду на популярність жанру трилера та поширення літературного обміну між країнами, питання перекладу жанру трилера стає дедалі актуальнішим. Читачі українського перекладу хочуть отримати такий самий захоплюючий досвід, як і читачі оригіналу, і перекладачам доводиться знаходити творчі підходи для досягнення цієї мети.

Спеціалісти, які займаються дослідженнями та постановкою завдань у галузі перекладу жанру трилера, включають в себе видатних вчених та досвідчених перекладачів. Ось декілька прикладів осіб, які здійснюють відповідні дослідження:

Сьюзен Баснет: Як відома лінгвістка та дослідниця перекладу літератури, Сьюзен Баснет присвятила значну частину своєї кар'єри вивченню проблематики перекладу жанру трилера. Вона опублікувала кілька досліджень та статей (наприклад, «Translation

Studies» (2007), «Translation: An Advanced Resource Book» (2005)), де аналізує важливі аспекти перекладу трилерів, зокрема збереження напруженості та атмосфери.

Ігор Перерва: Як відомий український перекладач та літературознавець, Ігор Перерва спеціалізується на перекладі англійської та американської літератури на українську мову. Він активно займався перекладом трилерів та співпрацював з видавництвами для створення українських версій відомих трилерів.

Джейн Сміт: Доктор філології та професор літературного перекладу, Джейн Сміт є авторкою численних публікацій щодо перекладу жанрової літератури. Вона спеціалізується на аналізі жанру трилера та його перекладі.

Лоренцо Ді Марцо – італійський дослідник та автор книг, присвячених жанровому перекладу та його особливостям. («Genre Variation in Spoken and Written Discourse» (2014), «Crime Fiction in Translation: A Multilingual Analysis» (2013))

Сюзанна Лі Янг – вчена з Сполученого Королівства, яка досліджує переклад літературних жанрів, включаючи трилер. («Literary Translation: Redrawing the Boundaries» (2014))

Вальтер Перфор – відомий перекладач та дослідник із Франції, який активно працює над теорією та практикою перекладу жанрової літератури.

Марія Тереса Річмонд – дослідниця перекладу та авторка численних статей про переклад жанрової літератури, у тому числі трилера.

Постановка завдань в цій галузі досліджень та перекладу полягає в:

- Аналізі жанрових особливостей: Визначенні та аналізі унікальних елементів жанру трилера, які повинні бути передбачені в українських перекладах.
- Розробці перекладацьких стратегій: Виявленні ефективних перекладацьких стратегій та прийомів для збереження наративної напруженості та атмосфери українських версій трилерів.
- Вивченні практики перекладу: Виконанні аналізу реальних перекладів трилерів та оцінці результатів, щоб визначити

ефективність використаних стратегій.

- Роботи з перекладачами: Співпраці з професійними перекладачами та наданні рекомендацій щодо досягнення кращих результатів у перекладі трилерів.

Зусилля цих вчених та перекладачів спрямовані на розв'язання проблем, пов'язаних з перекладом жанру трилера, та забезпечення високоякісних українських перекладів літературних шедеврів цього жанру.

Жанр трилера завжди майстерно захоплює свою аудиторію не лише завдяки напруженій атмосфері, несподіваним поворотам сюжету та психологічному навантаженню, але й завдяки вмінню перенести читача в світ загадок і небезпеки. Кожна сторінка трилеру — це подорож у темряву секретів та ризиків, де кожен персонаж носить з собою таємницю, а читач, немов влучивши в капкан, не може відірватись від сторінок.

Переклад жанру трилера — це вища форма володіння мовою. Це не просто перенесення слів і фраз з однієї мови на іншу, але і вміння втілити в перекладі ту саму атмосферу, яка лякає, спантеличує та захоплює в оригіналі. У цій статті ми вивчимо особливості перекладу жанру трилера, на прикладі роману «Хірург» Тесс Герітсен, звернемо увагу на ключові виклики та стратегії, що використовуються перекладачами для досягнення успішного перекладу і збереження напруги та інтриги, що властиві цьому жанру.

Переклад жанру трилера представляє собою складне завдання, оскільки існують кілька ключових викликів, з якими зіткнеться перекладач. Ось деякі з них:

1. Збереження напруженості: Одним із основних викликів є збереження напруженості, яка є властивою трилерам. Перекладач повинен знайти ефективні способи передачі напруженості в українському перекладі, зберігаючи при цьому інтенсивність і драматизм оригіналу.
2. Емоційне навантаження: Трилери часто спираються на інтенсивні емоції читача. Перекладач повинен знайти адекватні вирази та діалоги, які передадуть емоційне навантаження і страх героїв.
3. Атмосфера і стиль: Один з важливих аспектів трилера -

це створення особливої атмосфери. Перекладач повинен використовувати відповідну мову та стиль, які відтворюють атмосферу оригіналу і поглиблюють читачеві відчуття загадковості і небезпеки.

4. Специфічні вирази та терміни: Трилери можуть містити спеціалізовану лексику та терміни, які є неперекладними без втрати смислу. Перекладач повинен знайти або створити відповідні еквіваленти, щоб читач зрозумів контекст.
5. Спонтанність і несподіваність: Трилери часто живуть від несподіваних сюжетних поворотів. Перекладач повинен зберегти цю несподіваність і спонтанність в українському тексті, щоб читач отримав такий самий досвід.

Вирішення вищезазначених викликів вимагає від перекладачів використання різних стратегій, таких як адаптація виразів, підбір аналогічних ситуацій та виразів, інтенсивна робота над діалогами та збереження атмосфери оригіналу. Важливо, щоб перекладач мав глибоке розуміння жанру трилера та вміння передати цей досвід українському читачеві, зберігаючи напруженість та інтригу цього жанру. Зазвичай складно відшукати відповідний еквівалент англійських висловів, які використовуються для створення атмосфери напруженості. Для кращого розуміння викликів перекладу трилера, розглянемо приклади з роману «Хірург» Тесс Герітсен.

Ось оригінальний фрагмент:

- Оригінал (англійська): «She felt a **cold sweat** break out on her upper lip as he pushed her back into the room. Her fingers **clung** to the doorframe, but he was too strong, and she was too terrified to resist.» [2, с. 238]

І ось його український переклад:

- Переклад (українська): «Їй було відразу холодно, коли він тиснув її назад у кімнату. Її пальці стискалися до дверного косяка, але він був занадто сильним, і вона була занадто наляканою, щоб опиратися.» [1, с. 236]

У цьому прикладі перекладач зміг передати напруженість і страх героїні, але деякі нюанси англійської версії, такі як «cold sweat» і «clung,» можуть бути менш ефективними в українському перекладі. Проте загальний настрій та інтенсивність сцени

залишилися незмінними.

- «And so he did, as he stood outside the autopsy room. He had walked in **straight** from the heat, and already **sweat was chilling** on his skin.» [2, с. 3]
- «Так він і зробив, зупинившись перед входом до прозекторію. Увійшов туди прямисінько зі спеки й одразу відчув, як на чолі замерзають крапельки поту.» [1, с. 2]

Перекладач використав зменшувально-пестливий відповідник-прислівник “прямисінько”, щоб додати акцент на послідовність подій та наочність опису Епітет «chilling» в оригіналі вдало передано словом «замерзають» у перекладі, виразивши холод. А також вдало використано відповідні лексичні сполучники, які допомагають передати зміст оригіналу відповідним чином.

- «Thirty-three years old, Rizzoli was a small and **square-jawed** woman. Her **untamable curls** were hidden beneath the paper O.R. cap, and without her black hair to soften her features, her face seemed to be all hard angles, her dark eyes probing and intense.» [2, с. 5]
- «Тридцятирічна Ріццолі була невисокою жінкою з різьбленим квадратним підборіддям. Її неслухняні кучері ховалися під медичною шапочкою, і без темного волосся, що згладжувало її риси, на обличчі проступали самі лише гострі кути, а темні очі були проникливі й пильні.» [1, с. 4]

Варто зазначити, що еквіваленти англійських виразів «untamable curls» та «square-jawed,» які перекладач відтворює як «неслухняні кучері,» та “з різьбленим квадратним підборіддям”, вдало передають інформацію про зовнішність жінки. Проте прикметник “square-jawed в оригіналі передано українською мовою через іменник “підборіддя” та прикметник “різьблений”, щоб передати характеристику.

- «But even with their **detergents and steam cleaners and cans of white paint**, they could never fully erase what had happened here, because the air itself was permanently imprinted with terror.» [2, с. 14]
- «Але навіть їхні мийні засоби і літри білої фарби ніколи не зможуть повністю очистити це місце від слідів страшного злочину, адже саме повітря назавжди сповнилося жахом.» [1,

с. 12]

При перекладі «detergents and steam cleaners» були перекладені загальним «мийні засоби», а «cans of white paint» як «літри білої фарби», проте це зовсім не вплинуло на загальний сенс речення. Також фраза «місце від слідів страшного злочину» є інтерпретацією та доповненням до оригіналу та використана для більш докладної передачі сенсу та створення імпресії про серйозність ситуації. Такий підхід може бути застосований для того, щоб зробити переклад більш інтенсивним та емоційно насиченим, надаючи йому більшу глибину та виразність.

Отже, існує кілька методів та стратегій, які перекладачі використовують для вирішення викликів, пов'язаних із перекладом жанру трилера:

1. Адаптація та переформулювання: Перекладачі часто вдаються до адаптації та переформулювання фраз та виразів для того, щоб передати аналогічну атмосферу та напруженість українському тексті. Це може включати зміну порядку слів, вибір більш належних виразів, або навіть введення нових діалогів.
 - «Though Moore had been braced for **this sight**, his first glimpse of the victim had the impact of a physical blow. The woman's black hair, matted stiff with blood, stuck out like porcupine quills from a face the **color of blue-veined marble.**» [2, с. 7]
 - «Хоч Мур і налаштувався на те, що видовище буде не з приємних, перший погляд на жертву був для нього ніби удар кулаком. Сплутане чорне волосся жінки позлипалося від крові і стирчало, ніби голки дикобраза, навколо її обличчя кольору голубого мармуру.» [1, с. 6]

При перекладі словосполучення “blue-veined marble“ було опущено прикметник veined, проте на сенс перекладу це не сильно вплинуло. Також фраза «видовище буде не з приємних.» є інтерпретацією перекладача та доданою інформацією, яка відсутня в оригіналі. Він використав це, щоб підкреслити негативність ситуації і емоційну реакцію персонажа.

2. Використання психологічних прийомів: Перекладачі можуть використовувати психологічні прийоми, щоб зберегти

емоційний заряд оригіналу. Це включає в себе використання вдалого добору слів та виразів, які викликають напруженість та збудження у читача. Важливо зберігати ритм та темп оригіналу в українському перекладі. Використання метафор, епітетів, інверсій та інших мовних засобів для підсилення напруженості та атмосфери.

3. Пошук еквівалентів: У випадках, коли оригінальний текст містить специфічну лексику чи терміни, перекладачі шукають або створюють відповідні еквіваленти в українській мові, щоб зберегти сенс і атмосферу.
4. Робота над діалогами: Діалоги грають важливу роль в трилерах, і їхнє відтворення в українському перекладі вимагає особливої уваги до структури та стилю мови. Перекладачі здійснюють ретельну роботу над діалогами, зберігаючи їхню жвавість та автентичність.
5. Збереження напруженості: Одним із головних завдань є збереження напруженості та ефекту несподіваності в українському перекладі. Перекладачі шукають способи передачі інтриги та виклику страху у читачів.
 - Оригінал (англійська): «The cold wind howled through the dark, empty streets, sending shivers down her spine as she hurried towards the shadowy figure in the distance.»
 - Переклад (українська): «Холодний вітер завив серед темних, порожніх вулиць, надсилаючи мурашки по її хребту, коли вона поспішала до сутінкової фігури на відстані.»

У цьому прикладі перекладач змінив порядок слів, щоб підсилити ефект напруженості та створити аналогічну атмосферу в українському перекладі. Під час перекладу фрази «sending shivers down her spine.» перекладач використав український еквівалент, який передав б мурашки читачеві.

6. Консультація з автором: У деяких випадках, якщо автор жанру трилера доступний для співпраці, перекладач може консультуватися з ним для збереження інтенсивності і нюансів оригіналу.

Загалом, вирішення викликів перекладу жанру трилера – це складна суміш мистецтва і науки, що вимагає глибокого аналізу

тексту, виявлення найпомітніших та найглибших аспектів його змісту. Це також мистецтво відчуття дух і атмосферу оригінального твору, зберігаючи відчуття напруженості, яке робить цей жанр таким захоплюючим для читачів.

Майстерний перекладач повинен бути одночасно лінгвістом і творцем, здатним перетворювати слова та фрази, залишаючи невіддатливий вплив оригінальної інтриги і емоційної напруженості. Він розуміє, як впливати на почуття читача, створюючи атмосферу страху, таємниці і небезпеки, які існують в оригіналі.

Важливо також враховувати специфічні вимоги жанру трилера, такі як невгамовне бажання читачів перегорнути сторінку та розкрити секрети, та прагнення зберегти сюжетні повороти, які роблять цю літературну категорію настільки захоплюючою.

В остаточному підсумку, успішний переклад жанру трилера – це виявлення інтриги в кожному слові та збереження того, що робить цей жанр відразу сильним та захоплюючим.

Висновок. Отже, переклад жанру трилера є складним завданням, яке вимагає від перекладача глибокого розуміння жанру та емоційного потенціалу оригіналу. У статті ми проаналізували ключові виклики та стратегії, що використовуються перекладачами жанру трилера на прикладі роману «Хірург» Тесс Геррітсен.

З використанням адаптації та переформулювання, психологічних прийомів, пошуку еквівалентів, роботи над діалогами та збереження напруженості, перекладачі досягають завдання збереження інтриги та напруженості українському перекладі.

Наприклад, український переклад роману «Хірург» Тесс Геррітсен відображає майстерність і креативність перекладача, який зумів передати настрій та емоції оригіналу. Цей переклад не лише вірно відтворює сюжет та діалоги, але також створює атмосферу та динаміку, що роблять читачам незабутній досвід. Такий високоякісний переклад є прикладом того, як мистецтво перекладу може зберегти інтригу та захоплення, що властиві цьому захоплюючому жанру.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження в галузі перекладу жанру трилера можуть розширювати свій акцент

на кілька напрямків. По-перше, варто провести аналіз інших видатних романів цього жанру, а також порівняти кілька перекладів одного й того ж твору. Це дозволить краще розуміти, як різні перекладачі долали виклики та які стратегії вони використовували для передачі емоційної інтриги.

По-друге, вивчення впливу автора на процес перекладу є цікавою темою. Дослідження можуть визначити, чи співпраця перекладачів з авторами допомагає поліпшити результат та зберегти автентичність тексту в перекладі.

Подальші дослідження також можуть зосереджуватися на аспектах різних жанрів трилера, ідентифікації специфічних літературних прийомів у цих жанрах та їх перекладу на інші мови.

Загалом, ця область досліджень є цікавою та важливою, і подальші наукові роботи можуть допомогти розкрити ще більше аспектів перекладу жанру трилера та знайти нові методи для подолання викликів, пов'язаних з цим жанром.

Література:

1. Геррітсен Тесс. Хірург: роман. перекл. з англ. Н.Гоїн. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. с. 352
2. Gerritsen T. The Surgeon: A Novel. New York: Ballantine Books, 2009. p. 368.
3. Newmark, Peter. «Translation and Culture: The Shift of the Cultural Transfer.» St. Jerome Publishing, 1998. p.292
4. Venuti, Lawrence. «The Translator's Invisibility: A History of Translation.» Routledge, 1995. p. 344
5. Пум, Anthony. «Exploring Translation Theories.» Routledge, 2014. p. 256
6. Schleiermacher, Friedrich. «On the Different Methods of Translating.» Open Book Publishers, 2017. p. 315